

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

HORNSLET HOSPITAL

SYDDJURS KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	01.09.2014
Besigtiget af:	Nanna Secher Larsen
Journalnummer:	2013-7.82.07/706-0001
Kommune:	Syddjurs Kommune
Adresse:	Løgtenvej 1, 8543 Hornslet
Betegnelse:	Hornslet Hospital
Fredningsår:	1987
Omfang:	Hospitalsbygningen (1672).

BYGNINGSBESKRIVELSE

Hornslet Hospital ligger lige udenfor kirkegården til Hornslet Kirke. Foran huset er en lille have, der løber ned til landevejen gennem Hornslet by.

Hornslet Hospital er en fire fag lang, enetages grundmuret bygning. Den hviler på en lav sokkel af marksten og bærer et stråtækt heltag med mønning og kragtræer. I rygningen sidder en nyere, kraftig skorstenspipe med sokkel og krave. Muren står i rødt, blankt murværk overvejende af munkesten og mindre områder i almindelige mursten. Under tagudhænget er en muret hvidkalket hovedgesims. Nordgavlens øverste del er inddelt af to vandrette murstensbånd af løbere og kopper og øverst er en sorttjæret løsholt eller et synligt hanebånd. Under tagudhænget ses delvis sorttjærede sternbrædder. I samme gavl er en lille, muret niche, herover ses fire murankre i form af årstallet 1672. Sydgavlen har en lignende udformning, dog uden hanebånd og murstensbånd, men med et lille, enrammet gavlvindue med ni ruder. Facaden fremstår ligeledes med murankre under hovedgesimsen udformet som bogstaverne ER MS MR MK. Hoveddøren er en nyere, flammeret dør malet i en grøn nuance, foran er en trappe af ældre granittrappesten. De ældre vinduer er torammede med seks ruder i hver ramme, de er alle hvidmalede. Omkring dør og vinduer er der malet hvide indramninger direkte på murværket.

I Hornslet Hospital præges planløsningen i det indre af en gennemgående midterskillevej, der kun brydes af en gennemlyst stue og værelse i bygningens sydlige del. Mod gadesiden er bryggers forstue, stue og værelse i gavlen, mens bad, køkken ligger mod bagsiden. Interiøret er karakteriseret ved nyere bræddegulve, hvoraf nogle er lakerede og korkbelagte gulve. Væggene er pladebeklædte, tapetserede og malede, mens loftet har synligt ældre bjælkelag med loft af nyere, malede profilbrædder. Der er flere ældre, afsyrede revledøre og en enfyldingsdør med ældre beslagværk og enkle gerichter. Skorstenen er bevaret i det indre og ses i køkkenet som et

ret stort, lukket skostensmassiv. Vinduerne har ældre anverfere og stormkroge. Tagetagen er uudnyttet.

— BYGNINGSHISTORIE

Ved kirketårnet lå tidligere byens kirkelade, hvor kirkens tiende, blev opbevaret. Efter at Jørgen Ottesen Rosenkrantz havde fået kaldsretten til kirken, var kirketienden hans ejendom, og laden blev overflødig. Sønnen Holger Rosenkrantz lod laden indrette med fem kamre som boliger for sognets syge og fattige. Samtidig oprettede han et legat på 1000 rigsdaler, hvis renter skulle sørge for fattiglemmernes underhold. Denne bygning brændte dog i 1672, hvorefter Holgers søn Erik Rosenkrantz lod den nuværende bygning opføre. Huset blev indrettet med plads for fem beboere, dette antal blev sidenhen øget flere gange. Efter at der var blevet opført en fattiggård i 1871, tjente huset først som aftægtsbolig for tidligere arbejdere ved Rosenholm. Siden hen fungerede det som graverbolig. Huset hører stadig under Rosenholm og er udlejet til privat beboelse.

— KILDER

Søren Sloth Carlsen: Hornslet Kirke – Hornslet Bogtrykkeri 1992

Frits Nikolaisen (red): Rosenholm – Randers Amts Historiske Samfund 1991

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Hornslet Hospital knytter sig til bygningens nære beliggenhed til kirken, hvor den med sit røde murværk danner en fin sammenhæng med kirken, er også opført i rød blankmur. Hornslet Hospital ligger tæt op til kirkegårdsmuren og med sine lave mure og sit store stråttækte tag, synes bygningen at ligge i ly af kirkens høje tårn.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi ved Hornslet Hospital knytter sig i det ydre til bygningens nære beliggenhed til Hornslet Kirke, der viser bygningens tidligere tilknytning til denne, som hospital for byens fattige. Hertil kommer bygningens enkle og robuste materialevalg i blankt murværk og stråttækt tag, de små vinduer, der vidner om at dette var en beskeden bygning til beboelse. Også skorstenspipen vidner om bygningens oprindelige funktion som beboelse, idet den før i tiden var den eneste kilde til opvarmning og madlavning. Facadens murankre udformet som initialerne ER MS MR MK bevidner tillige

Hornslet Hospitals placering op mod kirkegårdsmuren til Hornslet Kirke.

Hospitalets bygherre Erik Rosenkrantz (1612-1681) og hans tre hustruer: Margrethe Skeel, Mette Rosenkrantz og Margrethe Krabbe.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til de bevarede dele af den ældre grundplan med en gennemgående midterskillevej, inddelingen i mindre rum, forstuens placering ud til facaden samt køkkenets placering mod bagsiden. Hertil kommer det kraftige skorstensmassiv, der tyder på at det tidligere har været som åbent køkkenildsted og at køkkenets nuværende placering er den oprindelige. Den kulturhistoriske værdi knytter sig også til de bevarede ældre bygningsdele, herunder synligt og enkelt udført bjælkelag, døre, vinduernes anverfere og stormkroge der viser bygningens anselige alder. Endelig vidner de bevarede revledøre og de simpelt forarbejdede loftbjælker om bygningens fortid som beskeden bolig for sognets syge og fattigste indbyggere.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved Hornslet Hospital knytter sig til den enkle, fritliggende bygningskrop, hvis beskedne og solide udtryk understreges af murværket af munkesten, stråtagets store, ubrudte tagflader og den kraftige skorstenspipe. Bygningens dekoration begrænser sig til den hvidtede hovegesims, de hvidmalede indramninger om vinduer og dør, gavlenes murede bånd samt den flammerede hoveddør. Placeringen af vinduernes overkant op mod hovedgesimsen underbygger fornemmelsen af de lave mure og det dominerende tag.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den fritliggende, grundmurede bygningskrop med stråtag, mønning og kragtræer, soklen af marksten og murværket af munkesten med alle detaljer. Hertil kommer alle ældre eller traditionelt udførte bygningsdele, herunder skorstenspipen, vinduer døren, murankre, trappesten, hovedgesimsen og de malede indramninger om dør og vinduer. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de bevarede del af den ældre grundplan med gennemgående hovedskillevej og inddeling i mindre rum samt forstuens og køkkenets placering mod henholdsvis facade og bagside. Hertil kommer alle ældre og traditionelt udførte bygningsdele og detaljer herunder bræddegulve, loftets synlige bjælkelag, fyldings- og revledøre med gerichter og beslagværk, det indbyggede skab, skorstenen med skorstensmassiv og vinduernes anverfere og stormkroge. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Det anbefales at tjære gavlenes sternbrædder under tagudhænget.

Det anbefales at male alle de afsyrede døre, da dette er den historisk korrekte fremtræden.

Det anbefales at udskifte nyere gulvbelægninger herunder kork og parket til et materiale, der harmonerer med bygningens alder og traditionelle materialeholdning.